

Ettepanek:

Narkootikumide lähteainete määrus (COM (2025) 747)

Otsuse ettepanek koordinatsioonikogule

Kujundada seisukoht

Kaasvastutaja sisendi tähtpäev **26.02.2026**

KOKi esitamise tähtpäev **18.03.2026**

VV esitamise tähtpäev **26.03.2026**

Peavastutaja: **Sotsiaalministeerium**

Kaasvastutajad: **Rahandusministeerium, Justiits- ja Digiministeerium, Siseministeerium, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Kliimaministeerium**

Seisukoha valitsusse toomise alus ja põhjendus

Algatuse vastuvõtmisega kaasneks oluline majanduslik või sotsiaalne mõju (RKKTS § 152¹ lg 1 p 2);

Algatuse reguleerimisala nõuab vastavalt Eesti Vabariigi põhiseadusele seaduse või Riigikogu otsuse vastuvõtmist, muutmist või kehtetuks tunnistamist (RKKTS § 152¹ lg 1 p 1);

Sisukokkuvõte

Euroopa Komisjon avaldas 3.12.25 **EL määruse eelnõu narkootikumide lähteainete seire ja kontrolli kohta (COM (2025) 747)**.

Muudatusega liidetakse ühte määrusesse kokku nõuded seni eraldiseisvatest määrustest: nõukogu määrus (EÜ) nr 273/2004 ja Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 111/2005.

Nimetatud määrused käsitlevad narkootikumide lähteainete liikumise tõkestamist seaduslikest tarneahelatest ebaseaduslikku narkootikumide tootmisse. Esimene määrus sätestab ELi sisesed ühtlustatud kontrolli- ja jälgimismeetmed nende ainete üle ja teine määrus kehtestab eeskirjad kaubanduse järelevalveks ELi ja kolmandate riikide vahel.

Uue määrusega lisatakse erimeetmed **disainitud ehk teadaolevalt legaalse kasutuse**ta lähteainete kohta. Samuti ajakohastatakse nõudeid kooskõlas ELi hiljutiste narkokaubanduse vastaste poliitikaarengutega nagu ELi uimastistrateegia ja tegevuskava, Euroopa Liidu Uimastiameti põhimäärus, Euroopa digistrateegia ning EL tollivaldkonna ühtne teeninduskeskkond.

Eesmärk on tõhustada narkootikumide lähteainete (sh disainitud lähteainete) kontrolli, et ennetada nende liikumist ebaseaduslikku narkootikumide tootmisse, lihtsustades samal ajal õiguspärast kaubandust ning vähendades ettevõtjate ja ametiasutuste haldus- ja kulukoormust digitaliseerimise ja ühtlustamise kaudu.

Eesmärgid

Algatusega kehtestatakse **uus ja terviklik ELi raamistik** narkootikumide lähteainete järelevalveks siseturul ja väliskaubanduses. See hõlmab:

- lähteainete **kolme kategooria** süsteemi, sh **uus kategooria disainitud lähteainetele**,
- **rangemaid, kuid proportsionaalseid kontrollimeetmeid** suurema riskiga ainete puhul,
- **väliskaubanduse menetluste lihtsustamist** kogusepõhise haldamise ja automatiseerimise kaudu,
- **ELi-ülese keskse IT-süsteemi** loomist andmete esitamiseks, järelevalveks ja aruandluseks,
- paremat **koostööd ja teabevahetust** liikmesriikide, komisjoni ja ÜRO tasandil.

Kokkuvõttes tugevdab algatus **julgeolekut ja õiguskaitset**, säilitades samas **siseturu toimimise, õigusselguse ja ettevõtjate konkurentsivõime**.

Kas EL algatus reguleerib karistusi või haldustrahve? **Jah, liikmesriigid peavad kehtestama riiklikus õiguses karistused määruse nõuete jõustamiseks.**

Kas lahenduse rakendamine vajab IT-arendusi? **Jah, EUDA peab looma narkootikumide lähteainete inforepositooriumi (praeguse vabatahtliku seirenimekirja asemele) ning Euroopa Komisjonil tuleb luua keskke IT süsteem määruse kohustuste rakendamiseks, mis peab ühilduma tolli ühe akna süsteemiga.**

Mõju ja sihtrühm

Sotsiaalala

Mõju inimeste tervisele ja sõltuvusprobleemide vähendamisele ning sotsiaalse turvalisuse suurendamisele. Sihtrühm: inimesed, elanikkond.

Siseturvalisus

Mõju julgeolekule ja õiguskaitsele: Paraneb võime ennetada narkootikumide ebaseaduslikku tootmist, sh disainitud lähteainete kiiremat tuvastamist ja kontrolli. Tugevneb liikmesriikide ja ELi tasandi järelevalve, sh väliskaubanduses. Sihtrühm: Politsei ja muud õiguskaitseasutused.

Majandus

Mõju halduskoormusele ja kuludele: Digitaliseerimine ja automatiseerimine vähendavad halduskoormust (aruandlus, load, teavitused). Väliskaubanduses asendub loapõhine süsteem kogusehalduse ja registreerimisega, mis on kiirem ja odavam. ELi-ühtne IT-süsteem vähendab dubleerimist ja käsitsi menetlusi.

Mõju siseturu toimimisele: Ühtlustatud reeglid vähendavad õiguslikku killustatust ja ebakindlust ettevõtjate jaoks. Selgem eristus madala ja kõrge riskiga ainete vahel toetab proportsionaalset regulatsiooni.

Mõju innovatsioonile ja teadustegevusele: Teadus- ja innovatsioonitegevus säilib ka disainitud lähteainete puhul (teavituse või loa alusel). Vältitakse innovatsiooni põhjendamatut piiramist, säilitades samas kontrolli ainete ebaseadusliku kasutamise üle.

Sihtrühm: ettevõtjad (keemia-, farmaatsia- ja biotehnoloogiaettevõtted, lähteainete tootjad, turustajad, importijad, eksportijad, veebi-turukohad ja vahendajad) ja teadus- ja innovatsioonisektor (ülikoolid, teadusasutused, arenduslaborid).

Riigivalitsemine

Sihtrühm: tolliasutused (EMTA, RA), muud järelevalve asutused.

Mõju riigi ametiasutuste töökorraldusele.

Kaasamine

Kaasata kõik asjassepuutuvad huvirühmad, sh EMTA, PPA, Ravimiamet, teadusasutused, laborid, Eesti Keemiatööstuse Liit, Eesti Kaubandus-Tööstuskoda jt.